ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α1 Αν θέλααα να αναζηαήσουαα κάποιας οαοιόαηαας αα ένα θαααρικό έργο σαο παραπάνω α πόσπασαα θα α πορούσααα να α πισηαάνουαα α ρχικά α η **συμμετςςς πςςςών πρςσώπων** (πρωααγωνισαές-δαυααραγωνισαές-αριααγωνισαέςα. Σαο συγκακριαένο α πόσπασαα σαο προσκήνιο βρίσκονααι η αάνα και ο Γιωργής και πλαισιώνονααι α πό α ον πρωαόγαρο α ου χωριού («ο πρωαόγαρος αου χωρίου»α, αους γοναίς αου α΄ υιοθααηαένου κοριασιού («ο πααήρ αου κορασίου», «η σύζυγός αου έκλαιαν»α, αα αδέλφια αου Γιωργή («οι αικροί αων αδαλφών α ου α ισθοί»α καθώς και α ο β΄ υιοθααηαένο κορίασι , α ο οποίο και κααονοαάζαααι («Δος α ο πίσου α ο Καααρινιώ»α. Ένα δαύααρο σαοιχαίο θαααρικόαηαας α ίναι **η ύπαρξη –έστω και σύντςμων- διαςςγικών μερών**, α α οποία προσδίδουν ζωναάνια και α αασόαηαα σαο καίαανο. Ενδαικαικά α ποραί να αναφαρθαί ο διάλογος αου Γιωργή αα αη αηαέρα αου σχααικά αα αη β΄ θααή κόρη και α ην α πόρριψή α ης α πό α ο Γιωργή, γιααί η Καααρινιώ δαν α νααποκρινόααν ούαα κααά αο αλάχισαο σαις προσδοκίας αου («Δος αο πίσου … αίναι αδαλφή σας»α. Ως α αλαυααίο θαααρικό σαοιχαίο θα α πορούσααα να προσθέσουαα α ην **ύπαρξη σκηνών πςυ θυμίζςυν θεατρικές πράξεις**. Μία σκηνή γααάαη παρασαααικόαηαα α φορά α η διαδικασία α ης α΄ υιοθασίας, όπου ο πρωαόγαρος σηκώναι α ο παιδί σαα χέρια α ου, α ο δαίχναι σαους παρισαααένους και παρουσιάζονααι οι α ναιδράσαις α ων βιολογικών γονιών α ου παιδιού και α ης Δασποινιώς («Έξωθαν α υαής … α ξανίσθησαν παρ΄ ηαίν»α. Εναλλακαικά , ως σκηνή που α ποαυπώναι α ην ένααση και α ην κορύφωση συναισθηαάαων α ων προσώπων θα α πορούσα να α ναφαρθαί ο διάλογος α ου Γιωργή α α α η α άνα σχααικά αα αο Καααρινιώ («Δος αο πίσου … αίναι αδαλφή σας»α.

Β1. Ο Βιζυηνός χρησιαοποιαί σαο έργο αου *«μία ποκκίκη, πκοκσκα γκώσσα υψηκοκ ήθους, κ όγκα, κ αϊκή, κ δκωματκκή»*. Η γλώσσα α ης παζογραφίας α ην α ποχή συγγραφής α ου καιαένου α ίναι η καθαραύουσα. Αυαήν α κολουθαί και ο συγγραφέας υιοθααώναας όαως ααυαόχρονα αην ποικιλία σαον αρόπο έκφρασης, καθώς συνυπάρχουν σαοιχαία δηαοαικής και ιδιωαααικοί αύποι από αην παριοχή καααγωγής αου.

Πρόκαιααι λοιπόν για α ια α ικαή γλώσσα. Η γλωσσική ποικιλία προσδίδαι σαο καίαανο α ραονία, ζωναάνια και παρασαααική α πόδοση α ων δαδοαένων α ης αποχής. Η α πλή γλώσσα α ου α ικρού Γιωργή και η λαϊκή γλώσσα α α α ους ιδιωαααισαούς α ων διαλόγων α ίναι βασικό σαοιχαίο που συνααλαί σαην αληθοφανή α ποαύπωση α ων προσώπων, σαο ρααλισαό και σαην α αασόαηαα α ου διηγήαααος. Σαη α αγαλύααρη έκααση α ου διηγήαααος α πιλέγαααι η

"μετριοπαθής" κατά τον Κ. Μητσάκη **καθαρεύουσα, η οποία ακολουθείται στα αφηγηματικά και περιγραφικά μέρη του κειμένου**. Αυτή είναι σύμφωνη και με τη λογοτεχνική πεζογραφική παράδοση της εποχής. Είναι μία καθαρεύουσα όχι ψυχρή και "γραφειοκρατική", αλλά δουλεμένη και λογοτεχνικά επεξεργασμένη, π.χ. *«Ἡ εἴσοδός του εἰς τὸν οἶκον μας ἐγένετο οὐχ ἧττον ἐπιβλητικὴ καὶ τρόπον τινὰ ἐν θριάμβῳ … Ἔξωθεν αὐτῆς ὁ πρωτόγερος ἐσήκωσεν τὸ κοράσιον ὑψηλὰ εἰς τας χείρας του καὶ τὸ ἔδειξεν ἐπὶ τινάς στιγμὰς εἰς τους παρισταμένους».* Αντίθετα, **δημοτική γλώσσα εμφανίζεται κατά κύριο λόγο στα διαλογικά μέρη** του κειμένου με όλα τα πρόσωπα που συμμετέχουν σ' αυτούς τους σύντομους διαλόγους π.χ. «Ενόμισα ότι σύ θ' αγαπήσης το Κατερινιώ … Μας είναι όλως διόλου ξένη». Στα διαλογικά αυτά μέρη εντάσσονται και τα ιδιωματικά στοιχεία «Εγώ θα σε φέρω μίαν άλλην…».
Βέβαια, πρέπει να αναφέρουμε πως **οι παραπάνω διαχωρισμοί δεν είναι απόλυτοι·** έτσι, είναι χαρακτηριστικό πως σε ορισμένα σημεία ο απλός και καθημερινός τρόπος έκφρασης των λαϊκών προσώπων ευπρεπίζεται και πλησιάζει την καθαρεύουσα π.χ. τα λόγια της μητέρας *«δὲν τὸ ἔφθανε πῶς ἐγεννήθη κοιλιάρφανο, μόν' ἀπέθανε καὶ ἡ μάνα του».*

Β2 α) Ο αφηγητής καταφεύγει στην τεχνική της **επιτάχυνσης – σύνοψης χρόνου**, για να καταγράψει τα γεγονότα που σχετίζονται με την πρώτη θετή κόρη της Δεσποινιώς. Χαρακτηριστικό είναι πως **συμπυκνώνει** το πέρασμα της κόρης αυτής μέσα σε 4 μόνο ρήματα σε ασύνδετο σχήμα *«το ξένον κοράσιον ηυξήθη, ανετράφη, επροικίσθη, υπανδρεύθη».* Η επίσπευση της αφήγησης οφείλεται αφενός στο ότι το συγκεκριμένο κορίτσι δεν πρόσφερε στον οικογενειακό τους βίο τίποτα περισσότερο εκτός από δυσχέρειες και αφετέρου στο ότι ο ίδιος ο Γιωργής, λίγο μετά την υιοθεσία της, αναχώρησε για το εξωτερικό (*«Ενώ δε μετ' ολίγον χρόνον εγώ μεν επλανώμην νοσταλγών εν τη ξένη»*) κι έτσι δεν είχε άμεση αντίληψη των γεγονότων, που συνέβαιναν στο πατρικό του σπίτι. Εντούτοις, η εξόφθαλμα μεροληπτική συμπεριφορά της μητέρας προς το νέο μέλος της οικογένειας προκαλεί το παράπονό του, καθώς αναγνώριζε τις μεγαλύτερες δυσκολίες που είχαν να αντιμετωπίσουν τα αδέρφια του. Περιληπτικά, με γλαφυρότητα αλλά και φανερή ειρωνεία αποτυπώνεται το πέρασμα του θετού κοριτσιού από τον οικογενειακό τους βίο (επιτεινόμενη από την υιοθεσία οικονομική δυσχέρεια της οικογένειας και συνεπακόλουθη ανακούφιση των αδερφών του, όταν το κορίτσι αυτό, αφού πρώτα το προίκισαν πλουσιοπάροχα, παντρεύτηκε και απομακρύνθηκε από τον οικογενειακό τους κύκλο). Σε κανένα σημείο δεν φαίνεται πως τόσο ο αφηγητής όσο και τα αδέρφια του αισθάνθηκαν την υιοθετημένη αυτή κόρη σαν αληθινή τους αδερφή. Για τους παραπάνω λόγους λοιπόν ο Βιζυηνός επέλεξε στο συγκεκριμένο χωρίο τη σύντμηση του χρόνου κάνοντας ιδιαίτερα αισθητή τη δική του απουσία.

Β2 β) Στη συγκεκριμένη σκηνή του διηγήματος όπου παρακολουθούμε τη σύγκρουση μητέρας και γιου για το β' υιοθετημένο παιδί, η μητέρα καταφεύγει σε μια σύντομη αναδρομική αφήγηση. Σε αυτήν η Δεσποινιώ προσπαθώντας να αντικρούσει τα λογικά επιχειρήματα του Γιωργή («Μα εκείνη θα ήτο παιδί σου … Μας είναι όλως διόλου ξένη») αντιτάσσει το συναίσθημα θέλοντας να συγκινήσει το Γιωργή και υποστηρίζει ότι το παιδί είναι δικό της, καθώς, όπως περιγράφει, το ανέλαβε και το ανέθρεψε από βρέφος, το θήλασε και το κοίμισε στην κούνια των παιδιών της και γι' αυτό το θεωρεί δικό της («Το επήρα τριών μηνών…αδελφή σας»). Με αυτά τα λόγια της μάνας γυρίζουμε στο παρελθόν και με τον τρόπο αυτό γίνονται γνωστά στον αναγνώστη κάποια γεγονότα που ο βασικός αφηγητής (ο Γιωργής) δεν είχε παρουσιάσει, αφού το διάστημα εκείνο απουσίαζε στην ξενιτιά και δεν ήταν δυνατό να γνωρίζει τι συνέβαινε στο πατρικό του σπίτι. Έτσι, καλύπτονται όλα τα χρονικά επίπεδα της ιστορίας και αποφεύγονται τα αφηγηματικά κενά που η εσωτερική εστίαση είχε αφήσει. Επιπλέον, φωτίζεται πλήρως κάθε πτυχή της συμπεριφοράς και του ήθους της μητέρας, την οποία ο αναγνώστης δύναται να δικαιολογήσει για τις επιλογές και τη μυστηριώδη συμπεριφορά της. Πίσω από τα λόγια αυτά διαφαίνεται η τραγικότητα της γυναίκας αυτής, που μέσα από τις υιοθεσίες και τις δοκιμασίες που υφίσταται προσπαθεί να εξιλεωθεί για το άγνωστο ακόμα στους αναγνώστες αμάρτημά της και να λυτρωθεί.

Γ1. Αν και δεν γίνεται ξεκάθαρη αναφορά για τους λόγους που οδήγησαν τους φυσικούς γονείς του κοριτσιού στην απόφαση να το παραδώσουν σε μία νέα οικογένεια, ο βουβός και ταυτόχρονα διακριτικός πόνος του πατέρα και ο έκδηλος σπαραγμός της φυσικής του μητέρας κάνουν σαφές πως η ανάγκη - προφανώς οικονομική- ήταν αυτή, που στην ουσία τους επέβαλλε μία τέτοια επιλογή («Ο πατήρ του κορασίου ήτον ωχρός και έβλεπε περίλυπος εμπρός του. Η σύζυγός του έκλαιεν ακουμβημένη εις τον ώμον του»). Σε αντιδιαστολή, τελείως διαφορετικά ήταν τα συναισθήματα της νέας του μητέρας, της Δεσποινιώς· η ευτυχία της για το νέο μέλος της οικογένειάς της, αλλά και η έκδηλη αγωνία και αδημονία της μέχρι την ολοκλήρωση της τελετής, χωρίς κάποιο σημάδι συμπόνιας για τους φυσικούς γονείς, αποδίδονται με αφηγηματική δεξιοτεχνία («Η μήτηρ μου έτρεμεν εκ του φόβου … κανείς δεν απεκρίθη»). Ο Βιζυηνός και στο σημείο αυτό καταφέρνει να εισδύσει στα μύχια της ψυχής των ηρώων του και να αποδώσει με αφηγηματική οικονομία το συναισθηματικό τους κόσμο και τις ψυχικές τους διακυμάνσεις.

Δ1)

Ομοιότητες

1. Το έκθετο παιδί στο απόσπασμα του κειμένου «Οι άθλιοι των Αθηνών» είναι κορίτσι, όπως αντίστοιχα θηλυκού γένους είναι και τα δύο παιδιά τα οποία υιοθετεί η Δεσποινιώ («Κορίτσι, Το λένε Τασούλα …που το λέει»),

(«προηγήθησαν μετά του κορασίου»), («Αλλ' οποία υπήρξεν η έκπληξις … εις την αγκάλην της εν δεύτερον κοράσιον ταύτην την φοράν εν σπαργάνοις»). Μάλιστα όσον αφορά στη δεύτερη υιοθεσία το μικρό κορίτσι το οποίο φέρνει στο σπίτι η Δεσποινιώ στο Αμάρτημα είναι βρέφος σε σπάργανα («εν σπαργάνοις») όπως και το κορίτσι στο κείμενο του Κονδυλάκη.

2. Και στα δύο προς εξέταση κείμενα φωτίζονται οι δύσκολες οικονομικές συνθήκες στις οποίες βρίσκονταν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής. («Αι οικονομικαί δυσχέρειαι εκορυφώθησαν», «θα ήτο παιδί καμιάς φτωχής»). Παρόλο που μάλιστα δε δηλώνεται άμεσα, γίνεται φανερό ότι η οικονομική ανέχεια ώθησε τους γονείς του πρώτου κοριτσιού να δώσουν το παιδί τους για υιοθεσία. Η ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκονται, πλήρως συντετριμμένοι, («Ο πατήρ του κορασίου ήτον ωχρός … εμπρός του», «Η σύζυγός του έκλαιεν ακουμβημένη εις τον ώμον του») αποκαλύπτει ότι δεν επιθυμούσαν να δώσουν το παιδί τους για υιοθεσία και ότι η ενέργειά τους εδράζεται στην ανάγκη.

3. Η ύπαρξη έκθετων παιδιών δείχνει να ήταν ένα σύνηθες φαινόμενο σε παλαιότερες εποχές και δεν ακολουθούνταν επίσημες, γραφειοκρατικές διαδικασίες κατά τη διάρκεια μιας υιοθεσίας, όπως γίνεται σήμερα. Έτσι, στην πρώτη υιοθεσία της μητέρας ακολουθείται ένα εθιμοτυπικό – τελετουργικό που συνηθιζόταν κατά την εποχή του Βιζυηνού στη Θράκη και στη δεύτερη υιοθεσία η Δεσποινιώ απλώς μεταφέρει το πεντάρφανο κορίτσι στο σπίτι χωρίς να λογοδοτήσει σε κανέναν. Ομοίως στο προς εξέταση απόσπασμα το πρωταγωνιστικό πρόσωπο, ο Τάσος, αναλαμβάνει την οικονομική φροντίδα του μικρού κοριτσιού που το έριξαν «στην κάσσα που κοιμότανε την ώρα της βροχής», χωρίς τη μεσολάβηση κάποιου επίσημου – κρατικού φορέα.

Διαφορές

1. Μια βασική διαφορά που εντοπίζεται ανάμεσα στα δύο προς εξέταση κείμενα είναι ότι η Δεσποινιώ στο «Αμάρτημα της μητρός μου» οδηγείται συνειδητά σε υιοθεσίες, καθώς κίνητρό της είναι ο ενοχοποιημένος της ψυχισμός («επηύξησε τον αριθμό … κατώρθωσε να υιοθετήσει», «η μήτηρ μου έτρεμεν … ματαιώση την ευτυχίαν της», «και ευχαριστημένη τρόπον τινά … εκπλήξεως αδελφούς μου»). Αντίθετα, στο απόσπασμα «Οι Άθλιοι των Αθηνών» ο Τάσος οδηγείται συμπτωματικά και εξ' ανάγκης στην ανάληψη της οικονομικής φροντίδας του μωρού (της Τασούλας), καθώς το παιδί αφέθηκε δίπλα του έκθετο την ώρα που εκείνος κοιμόταν («Όχι, κυρούλα, σούπα, τώρριξαν χθες την νύχτα … βροχής».

2. Μια δεύτερη διαφορά που γίνεται εμφανής είναι ότι στο κείμενο του Κονδυλάκη αναφέρεται ως εναλλακτική λύση της υιοθεσίας / οικονομικής φροντίδας των παιδιών το Βρεφοκομείο. Εκεί φαίνεται ότι κατέληγαν τα έκθετα παιδιά σε περίπτωση που δε βρισκόταν κανείς να αναλάβει τη φροντίδα τους («Στο Βρεφοκομείο θα το πας;»). Μια ανάλογη εναλλακτική δυνατότητα δεν παρατηρείται στο διήγημα του Βιζυηνού.